

Kursusmateriale til mine danskstuderende på læreruddannelsen

Kontakt mig vedrørende trykfejl og kommentarer: carlo@grevy.eu

[Download i Word \(højreklik og "åbn i nyt vindue" - eller højreklik og "gem destination som" på egen pc\)](#)

Emne: læsning

Indhold: Vi skal da lære børnene at læse..., læsebogssystemer, nøgleord og termer, særlig problemstilling 1, særlig problemstilling 2, didaktik, emnet skal bestås og godkendes, nødvendig litteratur

Vi skal da lære børnene at læse...

I emnet beskæftiger vi os først og fremmest med begynderlæsning, men læsning er en kompetence, som udvikles gennem livet – og derfor også gennem skoleforløbet – så vi arbejder principielt med læsning både på begyndertrinnet, mellemtrinnet og overbygning.

Nye studerende ser ofte frem til emnet som det egentlige emne, for det er et helt nyt område for de fleste – og "vi skal jo lære børnene at læse".

Jeg vil gerne her prøve at indstille jeres forventninger til dette emne – som dels er meget omfattende og også meget fagligt konkret (lige som fx grammatik). I undervisningen på seminarieret får I ikke en gennemgang af, hvordan I skal undervise børnene i fx første klasse i at læse. Det lyder måske lidt mærkeligt – for det er da "det vi skal", vil I sige.

Derfor vil jeg hellere omformulere, hvad vi skal: Vi skal bruge meget tid på at snakke om, diskutere, analysere og vurdere, *hvordan* man kan undervise i læsning i folkeskolen. Sagen er nemlig, at næsten enhver kan gå ind fra gaden og undervise en førsteklasse i læsning: Man tager nemlig bare et læsebogssystem ned fra hylden og går i gang. Men det er ikke det, I skal lære. I skal derimod lære at vurdere de forskellige læsebogssystemer og ideerne og *teoriene* og *principperne* bag disse læsebogssystemer. Så det, vi skal bruge tiden på, er, hvad man gør *før* læsebogssystemet tages ned fra hylden!

Læsebogssystemer

Skolerne overdænges med alkens materiale om læsning. Der er mange penge i læsebøger. Men der udgives både skidt og kanel! Og I kan ikke på forhånd vide, hvad der er hvad – for der er ingen instans, der lukker de gode bøger ind og sætter bom op for de andre. Der er kun jer! En af hovedopgaverne i dette emne er derfor at give jer færdigheder i at vurdere læsebogssystemer ud fra egne iagttagelser, analyser og vurderinger (og det er i øvrigt også det fx den skriftlige eksamensopgave kunne gå ud på, nemlig at vurdere undervisningsmaterialet kritisk). Meget undervisningsmateriale er ret dårlig – så det kan være en let opgave.

Ofte er man som læser meget imødekommende over for flotte bøger. Men det, der er trykt, kan være meget besnærende – og det, der ser fint ud, kan ud fra viden og erfaringer om læsning være noget bras. Papir er taknemmeligt! En arbejdsopgave i vurderingen af læsebogssystemerne kunne fx være at vurdere det, som eleverne skal læse – og så lærervejledningen. Af og til

vil man finde ud af, at det, man skriver i lærervejledningen, ikke er i overensstemmelse med undervisningsmaterialet. Du skal derfor lære at forholde dig kritisk reflekterende til læsebogssystemer – du skal kunne analysere og vurdere dem.

Nøgleord og termer

Ortografi (forholdet mellem lyd og udtryk), lydprincippet, det morfologiske princip, lydmetoden, ordbilledmetoden.

Læsning: afkodning (altså at omsætte bogstaverne til lyde) gange forståelse (opfatte indholdet og sætte det i relation til ens verden).

Særlig problemstilling 1

Læsning er ikke bare læsning. Læsning er både afkodning og forståelse! Derfor udvikler man læsekompetencen hele livet. Der er mange, der gerne skriver den afsluttende opgave i emnet, da emnet er så konkret og væsentligt. Men man kan fx ikke stille sig selv det spørgsmål (i fx en problemformulering): "Jeg vil finde ud af, hvordan man kan gøre læseundervisningen bedre". For hvad forstår man ved læsning? Hvad er det, der skal gøres bedre? Er det afkodningen, altså omsætningen af bogstaver til lyde? Er det elevernes forståelse man vil vægte? Læsning er meget komplekst – og man kan lave mange forskellige opgaver i det. Man kan sagtens undersøge læsebogssystemer, der fokuserer på afkodning – men bestemt også andre, der fokuserer på forståelse og fx oplevelse hos eleverne.

Hvordan man ser på læsning, er afgørende for, hvordan man vurderer om et læsebogssystem er godt eller skidt. Carsten Elbro giver i sin bog Læsning og Læseundervisning et overblik over ikke kun læreres erfaringer med læsning, men også med de fleste læseundersøgelser. Det er vigtigt at finde sit eget ståsted i den megen debat og det store udbud af materialer, der er om emnet. Man skal ikke bare lære at undervise i læsning – for det er et vidt begreb. Man skal finde ud af, hvad man selv mener, læsning er for noget.

Særlig problemstilling 2

Pisa-undersøgelserne viser, at danske folkeskolelever halter bagud i forhold til lande, vi normalt sammenligner os med. Læsning er derfor på den undervisningspolitiske dagsorden. Der er mange, der skriver om emnet – og de kan være meget uenige. Her skal I finde jer selv! Derfor læser vi materiale af forskellig observans og fra forskellige positioner. Og vi læser også Elbros bog, som – selv om den også selv har en klar position – giver et godt overblik over læseundervisningspraksis og læseundersøgelser i Danmark.

Didaktik

Ud fra ovenstående vil vi bruge noget tid på at drøfte de forskellige termer, hvad der er specielt for læsning i Danmark, hvilke positioner man kan have i forhold til læsning. Vi vil også kigge konkret på forskellige læsebogssystemer. Elbros bog giver et ret klart overblik over emnet – og jeg har ikke tænkt mig at gennemgå bogen med jer kapitel for kapitel. Derimod vil jeg gerne lægge op til drøftelser og diskussioner – for og imod forskellige syn på læsning. Hjemmefra kan I sagtens læse indenad – men det vigtige er, at I finder jeres eget ståsted. Det kan være, at vi ikke er enige om, hvad der skal vægtes i læsning (for alle er netop ikke enige inden for dette sprængfyldte område), men det er ikke det afgørende for drøftelserne. Det afgørende er, at I ud fra arbejdet med teksterne og evt. egne erfaringer og refleksioner, kan argumentere for jeres egen position.

I de første hjemmeopgaver vil I i høj grad blive bedt om at gøre rede for forskellige synspunkter inden for området ud fra artikler og bøger. De efterfølgende opgaver tager mere karakter af drøftelser – og i de afsluttende opgaver, skal I tage stilling til forskelligt materialer og argumentere for egne kriterier.

Seminarerne og vores timer sammen vil primært blive anvendt til drøftelser og diskussioner af emnet – ikke gennemgang af det, I kan læse indenad i bøgerne og artiklerne. At kunne undervise i læsning er ikke kun et spørgsmål om at overtage en procedure for, hvordan man underviser (jf. indledningen ovenfor) – det er derimod et spørgsmål om at kunne forholde sig til de forskellige positioner inden for området – og selv finde sine egne argumenter – og ud fra dette forholde sig reflekterende, analyserende og vurderende til undervisningsmaterialer og undervisningssystemer.

Principielt arbejder vi selv konstruktivistisk med emnet. For mere om dette mere progressive undervisningskoncept se fx:

- ✚ Steen Larsen: Ingen kan lære andre noget nyt – mod et nyt læringsbegreb, højreklik på dette link og "gem destination som" <http://pub.uvm.dk/2001/demokrati/pdf/del1.pdf> .

NB: Steen Lassens artikel er vigtig – bemærk også titlen på hans artikel!

- ✚ [It og...](#) Carlo Grevy – diverse artikler om i-læring (eller e-læring): [Fra e- til i-læring](#). Eller se <http://grevy.eu/publikationer.htm> for diverse artikler - også om i-læring – hvoraf en del ikke er online. [Artiklen fra Unge Pædagoger - klik her](#).

- ✚ Se gerne Poulsen, Jens Aage: "It - et redskab til vidensproduktion og - deling i linjefaget historie?" i vores nye bog: It og professionsuddannelse, Syddansk Universitetsforlag 2005.

NB: Poulsens artikel er om historie - men den store introducerende generelle del er så interessant, at den bør læses.

Ideen i det konstruktivistiske læringsprincip er, at jeg ikke kan lære jer at undervise i læsning. Det kan I kun selv. Derfor har i typisk også lavet diverse opgaver og læst artikler *før* vi mødes på seminaret og til timerne. Vores tid sammen face-to-face (f2f) er i højre grad et læringsrum, hvor vi drøfter de ting, I på et givet tidspunkt er kommet frem til. Vi drøfter jeres forståelse af emnet (som jeg givetvis vil prøve at udfordre). Seminarer og timer sammen (f2f-undervisning) ses i højere grad som et sted, hvor *vi samler op*. Det er ikke et sted, hvor informationer fyldes på flasker, hvor viden strømmer fra lærer til studerende. I-læringsrummet (både f2f-delen og arbejdet med opgaverne i de mellemliggende perioder) er sammen et læringsrum, hvor I via sprogliggørelse (både mundtlig og skriftlig) sætter ord på, hvad I på et bestemt tidspunkt mener, læseundervisning er. Denne sprogliggørelse udfordres og udvikles i forløbet. Jeg lærer jer ikke at undervise i at læse, for det gør I selv. Men jeg hjælper med konkrete forståelsesspørgsmål, vejledning og spørgsmål, der får jer til at sætte spørgsmålstegn ved emnet, ved hvad læsning er – og hvad andre og I selv mener om læsning.

Andre arbejdsformer: I laver oplæg om læsebøger og kommer med oplæg til emner, der skal drøftes yderligere. Diskussionsoplæg. Indlæg om praktiske erfaringer i læsning.

Emnet skal bestås og godkendes

Emnet er et skalemne. For at blive godkendt til eksamen skal de fire opgaver afleveres og godkendes. Alternativt kan I bede mig udforme en bunden opgave til jer, som skal fylde 10 til 15 sider à 2600 tegn samt fyldestgørende litteraturliste.

Nødvendig litteratur

Ud over bøger på jeres opgivesliste er følgende helt nødvendige (gælder alle danskemnerne).

Fælles Mål. Læs som et minimum, hvad der står her om læsning. Køb bogen, da den er god at have med altid - for her står, hvad I skal i fagene (og det bør vi løbende tolke på) - er også på: <http://www.faellesmaal.uvm.dk/fag/Dansk/formaal.html> .

Fremtidens Danskfag. Køb helst bogen - dele kan downloades fra dette link: <http://www.fremtidensdanskfag.u-net.dk/rapporter.htm> . Læs som minimum, hvad der står om de fire kulturelle kompetencer (at lytte, tale, læse og skrive).